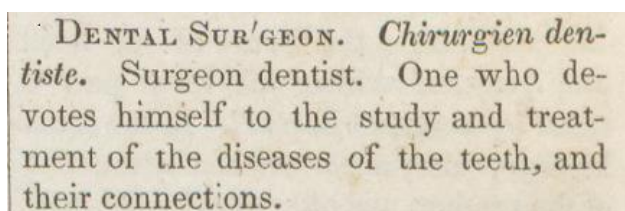

Najwcześniejsze informacje o korzystaniu przez Mary Baker Eddy z usług dentystycznych pochodzą z jej korespondencji z dentystą Danielem Pattersonem. W styczniu 1853 pisała do niego o problemach z jej tymczasowymi protezami, które wymagały naprawy. W zakończeniu listu napisała: „Z poważaniem, Twoja, z bezzębnym problemem, Mary”.¹ Mniej niż sześć miesięcy później poślubiła Pattersona.

W miarę upływu lat, Eddy miała usuwane zęby, a jej protezy były coraz lepsze. W czasie separacji, a następnie po rozwodzie z Pattersonem, odwiedzała trzech innych chirurgów-dentystów (głównie po r. 1890): Dra Eugene A. Rowe'a, Dra Henry'ego F. Libby i Dra Johna M. Fletchera. Każdy z nich wykonał dla niej różne usługi, głównie w zakresie ekstrakcji zębów oraz ulepszania protez.

Dziewiętnastowieczna definicja chirurga-dentysty. Eddy korzystała z usług tych profesjonalistów w ciągu całego swego życia. Harris, *A Dictionary of Dental Science and Medical Terminology*, str. 177.

Do 1905 r. Eddy miała założony kompletny zestaw protez; Dr. Rowe usunął jej ostatni ząb 16 października.²

Poniższy cytat z książki *A Dictionary of Dental Science and Medical Terminology* – książki, którą Patterson posiadał – mówi o znaczenia stosowania sztucznych protez zębowych w tamtych czasach:

PROTEZY ZĘBOWE. Przyczyniają się, tak jak zęby stałe, do nadania twarzy pięknego i przyjemnego wyglądu, do poprawy wymowy, a przez funkcję żucia, głównego zadania, do którego są przeznaczone, wpływają na zdrowie całego organizmu; nic więc dziwnego, że ich utrata powinna być uważana za poważne schorzenie, i potrzebne jest odpowiednie działanie, aby zastąpić taką utratę jakimiś sztucznymi substytutami...³

Wypowiedzi Eddy na temat dentystyki pojawiły się w jej artykule „Christian Science and the Episcopal Congress” / „Chrześcijańska Nauka i Kongres Episkopalny”/ opublikowanym w 1901 r. w styczniowym wydaniu *The Christian Science Journal*. Artykuł pojawił się pierwotnie

---

¹ Mary Baker Eddy do Daniela Pattersona, styczeń 1853, dokument L008904. <https://mbepapers.org/?load=Lo8904>.

² Calvin A. Frye, rejestr usług dentystycznych, circa 1906, dokument L18279.

³ Harris, *A Dictionary of Dental Science, Biography, Bibliography, and Medical Terminology* / „Słownik nauki dentystycznej, biografia, bibliografia i terminologia medyczna”/, 62–63.

w gazecie *The Boston Herald* w dniu 2 grudnia 1900 r. Pewna część artykułu opisuje szczegółowo jej doświadczenia z Dr. Fletcherem i jej poglądy na temat Chrześcijańskiej Nauki i dentystyki. (Sam Fletcher również miał swój wkład w napisanie artykułu.):

Ci, którzy znają moje pisma, wiedzą, że dawno temu poinstruowałam Chrześcijańskich Naukowców, aby nie ingerowali w metody chirurgii, a jeśli zajdzie potrzeba, aby wezwać chirurga, powinni poddać się jego metodom bez dyskusji... Zawsze instruowałam studiujących Chrześcijańską Naukę, aby byli mądrzy i dyskretni, przystając na ludzkie metody tam, gdzie to nie kłóci się z ich sumieniem...⁴

Druga część tego artykułu (która nie dotyczy dentystyki) została ponownie opublikowana w książce Eddy *The First Church of Christ, Scientist, and Miscellany* /„Pierwszy Kościół Chrystusa, Naukowca, i Pisma różne”/ na stronach 109–115.

W dokumencie datowanym na 5 maja 1900 r., Calvin Frye, sekretarz Eddy, napisał tak o jej doświadczeniach z Dr. Fletcherem:

Niniejszym zaświadczam, że około trzech lat temu dentysta, Dr. Fletcher z Concord, N.H., dokonał ekstrakcji zęba u Pani Eddy. Byłem w tym czasie w jego biurze i słyszałem jak zapytał ją, czy „dla podtrzymania” chce się napić trochę whisky przed usunięciem zęba, ale ona odmówiła; następnie wygłosił płomienną mowę na temat środka używanego przez niego w trakcie ekstrakcji i bardzo zachęcał ją do skorzystania z niego; Pani Eddy nie prosiła jednak o zastosowanie tego specyfiku (to był jakiś płyn, który on wstrzykiwał w dziąsło), ale odpowiadając na jego prośbę, aby mu pozwoliła na użycie tej substancji, powiedziała w istocie, że kiedy korzysta z usług dentysty, nigdy nie dyktuje mu, co ma robić, ale może on zastosować to, co w danej sytuacji jest najlepsze w jego mniemaniu; i w rezultacie dentysta wykonywał usługę w sposób dla niej zadowalający.⁵

Eddy napisała również krótki tekst pierwotnie opublikowany w *Journalu* z datą 1 grudnia 1883 r. w kolumnie „Pytania i odpowiedzi”. Następnie tekst ten poprawiła i opublikowała go w książce *Miscellaneous Writings 1883–1896* /„Pisma różne 1883–1896”/ (zob. strony 44–45); omawia tam pewne kwestie dentystyczne i przedstawia korzyści wynikające z zastosowania Chrześcijańskiej Nauki w jej praktykowaniu:

Można codziennie udowodnić, że Chrześcijańska Nauka i Zasada metafizycznego uzdrawiania jest w stanie uczynić znacznie więcej niż tylko uleczyć ból zęba. Jak we wszelkim cierpieniu, okazuje się,

---

⁴ Eddy, „Christian Science and the Episcopal Congress”, *The Christian Science Journal*, styczeń 1901, str. 593. <https://journal.christianscience.com/shared/view/24vpfjv2ida?s=copypink>.

⁵ Calvin A. Frye, manuskrypt, 5 maja 1900 r., A11042.

że jest ona bezcenna w praktyce dentystycznej, ponieważ uśmierza strach, zapobiega zapaleniu i niszczy konieczność zastosowania eteru; przez co unika się złych skutków, które często następują po jego użyciu.⁶

Eddy zawarła kilka odniesień do zębów i dentystyki w jej książkach, po odkryciu Chrześcijańskiej Nauki w 1866 r. Napisała tam:

Widziałam jak w późnym wieku odzyskane zostały dwa utracone elementy: wzrok i zęby. Kobieta osiemdziesięcioletnia, którą znałam, odzyskała wzrok. Innej kobiecie dziewięćdziesięcioletniej wyrosły nowe zęby, siekacze, kły, zęby dwuszczytowe i jeden trzonowy. Pewien mężczyzna lat sześćdziesięciu zachował wszystkie górne i dolne zęby bez jednego spróchnienia.⁷

Zauważa ona również, być może w oparciu o własne doświadczenie, że „zab, który został wyrwany, czasami znowu boli w wierzeniu i wydaje się, że ból jest w dawnym miejscu.”⁸

W innym miejscu poczyniła metafizyczną uwagę, odwołując się do dentystycznej ilustracji:

Leczmy błąd przez zrozumienie Prawdy, ponieważ Prawda jest antidotum na błąd. Gdy sen ustał, został on przez siebie samego zniszczony i przerażenie minęło. Gdy cierpiący przekona się, że nie ma rzeczywistości w jego wierzeniu w ból – dlatego że materia nie ma czucia i że wobec tego ból w materii jest fałszywym wierzeniem – jakże może on dłużej cierpieć? Czy odczuwasz ból przy wyrywaniu zęba, gdy wierzysz, że gaz tlenu azotowego pozbawił cię świadomości? A jednak w twoim pojęciu zab, operacja i obciążki są niezmienione.⁹

Rozdział zatytułowany „Owoce” w *Nauce i zdrowiu* zawierał podany przez czytelnika opis uleczenia „ropienia okołozębowego”.¹⁰ Podobny przypadek podany przez osobę podpisującą się jako „E.H.B., Sacramento” został odnotowany w książce *Miscellaneous Writings*.¹¹

---

⁶ Eddy, „Questions and Answers” / „Pytania i odpowiedzi”, *Journal*, 1 grudnia 1883 r., 2.

Jeśli chcesz przeczytać o tym więcej, zobacz

<http://sentinel.christianscience.com/shared/view/1z9pohfnoza?s=t>.

⁷ Eddy, *Nauka i zdrowie z Kluczem do Pisma świętego* (Boston: The Christian Science Board of Directors), 247. Wcześniejsza wersja tego fragmentu pojawiła się po raz pierwszy w trzecim wydaniu *Nauki i zdrowia*, w 1881 r. (tom 1, str. 119).

⁸ *Ibid.*, 212.

⁹ *Ibid.*, 346.

¹⁰ *Ibid.*, 609. Pierwotnie świadectwo zostało opublikowane w *Christian Science Sentinel*, wydanie z 16 lipca 1904 r., 730.

¹¹ Eddy, *Miscellaneous Writings 1883–1896* / „Pisma różne 1883–1896” (Boston: The Christian Science Board of Directors), 421. Uzdrowienie zostało opublikowane w czasopiśmie *Journal*, czerwiec 1889, 143.